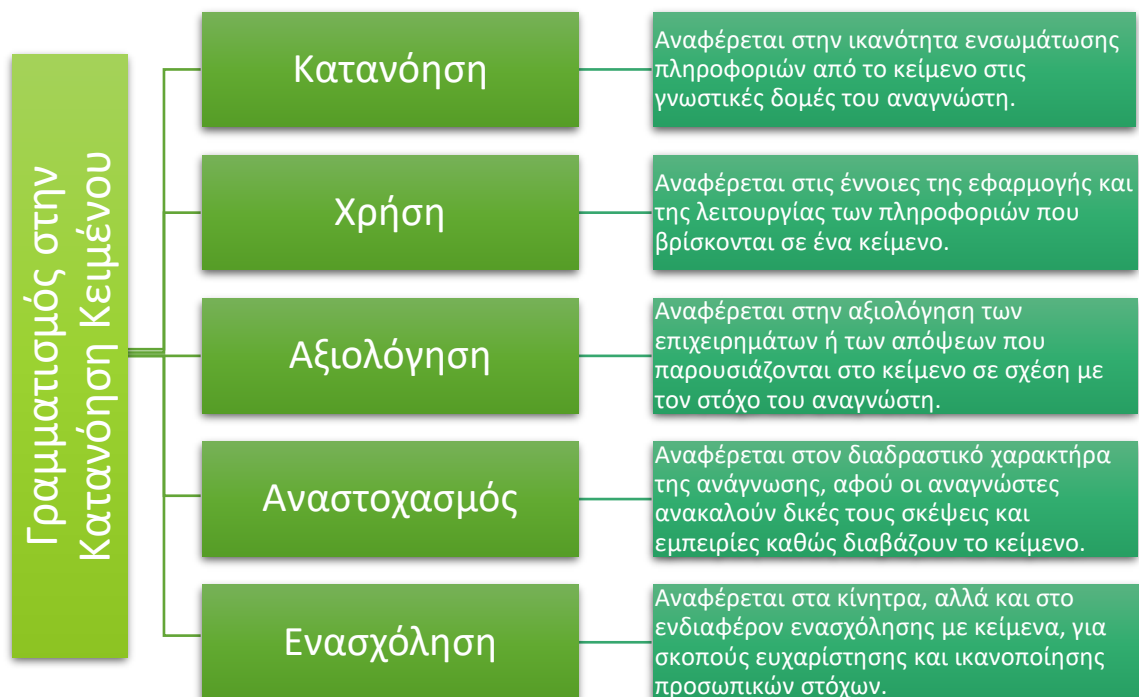

Θεωρητικό Πλαίσιο για την Κατανόηση Κειμένου (PISA 2018)

Το Πρόγραμμα PISA αξιολογεί τον γραμματισμό στην Κατανόηση Κειμένου (reading literacy) και όχι τη δεξιότητα ανάγνωσης (reading). Ο γραμματισμός στην Κατανόηση Κειμένου, σύμφωνα με το πλαίσιο αξιολόγησης του Προγράμματος PISA, προσδιορίζει (και προσδιορίζεται από) τις δεξιότητες κατανόησης, χρήσης, αξιολόγησης, αναστοχασμού και ενασχόλησης με κείμενα που είναι απαραίτητες για την επίτευξη των στόχων και τη διεύρυνση των γνώσεων του ατόμου, ώστε να μπορεί να συμμετέχει με επιτυχία στην κοινωνική ζωή (OECD, 2019). Ο γραμματισμός εμπεριέχει τόσο την έννοια της κατανόησης όσο και τη δυνατότητα της χρήσης και αξιολόγησης των γραπτών πληροφοριών, τον προβληματισμό για αυτές, αλλά και τον ενεργό και διαδραστικό ρόλο κάθε αναγνώστη στην παραγωγή νοήματος (και, ενδεχομένως, στην ανάληψη δράσης) μέσα από κείμενα (Διάγραμμα 1). Τα κείμενα μπορεί να είναι χειρόγραφα, έντυπα ή και σε ηλεκτρονική μορφή.

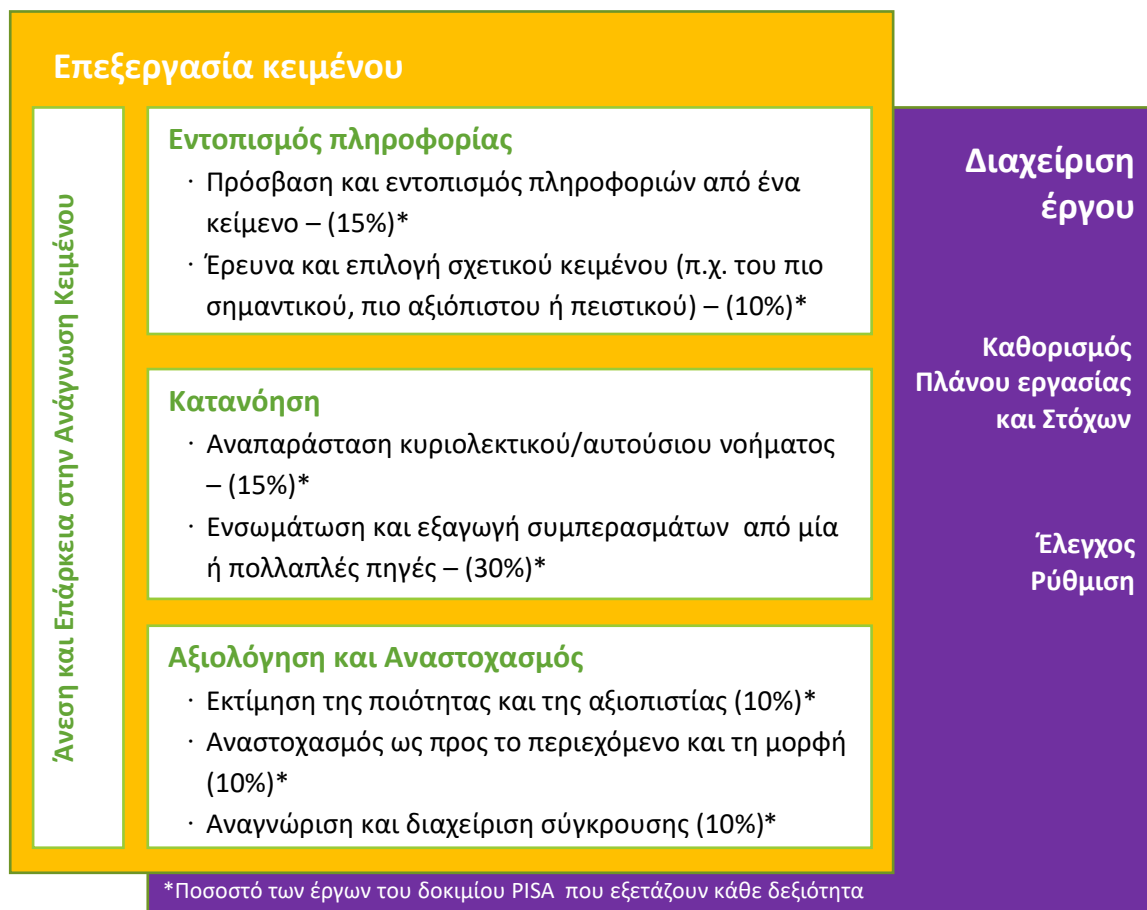

Διάγραμμα 1 Εννοιολόγηση του γραμματισμού στην Κατανόηση Κειμένου.

Για να μπορέσουν οι πιο πάνω έννοιες να μετρηθούν στο πλαίσιο της έρευνας PISA, οι διοργανωτές προχώρησαν αρχικά στη διατύπωση λειτουργικού ορισμού μέσα από την ανάλυση της κάθε έννοιας στις επιμέρους συνιστώσες της. Ακολούθως ομαδοποίησαν τις συνιστώσες σε ευρύτερους άξονες που παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 0.2. Παράλληλα, προχώρησαν στην αναθεώρηση και επέκταση του πλαισίου αξιολόγησης των δεξιοτήτων κατανόησης κειμένου, το οποίο χρησιμοποιείται στην έρευνα PISA 2018, ώστε να

περιλαμβάνει μεγαλύτερο εύρος δεξιοτήτων που πιθανόν να χρησιμοποιεί ένας έμπειρος αναγνώστης, όταν ενασχολείται με έργα τα οποία παρουσιάζονται σε διαφορετικά πλαίσια ή έχουν διαφορετικές γνωστικές απαιτήσεις. Οι δεξιότητες αυτές σχετίζονται με την ίδια την επεξεργασία του κειμένου, αλλά και με τον τρόπο διαχείρισης του έργου (Διάγραμμα). Σε σύγκριση με τους προηγούμενους κύκλους του Προγράμματος, ένα καινούργιο στοιχείο στην έρευνα PISA 2018 είναι η προσπάθεια μέτρησης της άνεσης και επάρκειας στην ανάγνωση κειμένου (reading fluency), αφού όπως έχει διαφανεί η απουσία αυτής της δεξιότητας αποτελεί εμπόδιο στην κατανόηση κειμένου (ανάγνωση με στόχο την κατανόηση). Η έρευνα PISA 2018 αξιολόγησε την άνεση και επάρκεια στην ανάγνωση, παραθέτοντας στους/στις μαθητές/μαθήτριες απλές προτάσεις (μία κάθε φορά) και ζητώντας να καταγράψουν αν αυτές έχουν νόημα. Για παράδειγμα:

- Έξι πουλιά πέταξαν πάνω από τα δέντρα.
- Το παράθυρο τραγούδησε το τραγούδι δυνατά.
- Ο άντρας οδήγησε το αυτοκίνητο προς το κατάστημα.

Διάγραμμα 2 Λειτουργικός ορισμός δεξιοτήτων γραμματισμού στην Κατανόηση Κειμένου.

1.1. Παράγοντες που επηρεάζουν τον γραμματισμό στην Κατανόηση Κειμένου

Στο πλαίσιο του Προγράμματος PISA 2018, η έννοια του γραμματισμού στην Κατανόηση Κειμένου καθορίζεται από τρεις παράγοντες (Διάγραμμα) που σχετίζονται με:

- το κείμενο (μορφή και είδος κειμένου, περιπλοκότητα της γλώσσας που χρησιμοποιείται, αριθμός κειμένων),
- το σενάριο, εννοώντας το πλαίσιο επικοινωνίας ή τον σκοπό για τον οποίο ο αναγνώστης καλείται να ενασχοληθεί με ένα κείμενο και
- τον αναγνώστη (προσωπικά στοιχεία, στάσεις, αντιλήψεις, δεξιότητες).

Συνεπώς, η αξιολόγηση του γραμματισμού στην Κατανόηση Κειμένου, επιτυγχάνεται μέσω της μέτρησης του βαθμού στον οποίο οι μαθητές/μαθήτριες κατέχουν δεξιότητες κατανόησης κειμένου (δηλαδή, γνωστικές προσεγγίσεις που δυνατόν να χρησιμοποιεί ένας αναγνώστης όταν χειρίζεται ένα κείμενο), διαφοροποιώντας παράγοντες που σχετίζονται με το κείμενο αλλά και το σενάριο, στο πλαίσιο του οποίου παρουσιάζεται το κείμενο. Οι παράγοντες που σχετίζονται με τον αναγνώστη και δεν μπορούν να μετρηθούν με το γνωστικό εργαλείο, αναγνωρίζονται μέσω της χορήγησης του Ερωτηματολογίου μαθητή/μαθήτριας.

Διάγραμμα 3. Παράγοντες που επηρεάζουν τον γραμματισμό στην Κατανόηση Κειμένου.

Οι παράγοντες που παρουσιάζονται στο Διάγραμμα , αναλύονται εκτενώς πιο κάτω (Ενότητες 4.2.1-4.2.3), ώστε να διευκρινιστεί και ο λειτουργικός ορισμός τους. Αυτό κάνει πιο σαφή και τον τρόπο με τον οποίο το Πρόγραμμα PISA αξιολογεί/μετρά τον γραμματισμό στην Κατανόηση Κειμένου.